

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 9 listopada 2020 r.

Pozycja 361

POSTANOWIENIE z dnia 19 sierpnia 2020 r. Sygn. akt Tw 24/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bartłomiej Sochański – przewodniczący
Jarosław Wyrembak – sprawozdawca
Zbigniew Jędrzejewski,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2017 r. o odmowie nadania dalszego biegu wnioskowi Naczelnej Rady Lekarskiej,

p o s t a n a w i a:

uwzględnić zażalenie i nadać wnioskowi dalszy bieg.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

Naczelna Rada Lekarska (dalej: wnioskodawca) wystąpiła do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem z 28 października 2016 r. o zbadanie zgodności art. 40 ust. 3 i 3a ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (ówcześnie: Dz. U. z 2015 r. poz. 454, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2019 r. poz. 537) w brzmieniu nadanym odpowiednio przez art. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2016 r. poz. 1070; dalej: ustawa o zmianie k.p.k.) oraz art. 14 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (ówcześnie: Dz. U. z 2016 r. poz. 186, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2017 r. poz. 1318, ze zm.) w brzmieniu nadanym odpowiednio przez art. 2 pkt 1 i 2 ustawy o zmianie k.p.k. z art. 30, art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 8 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.).

Postanowieniem z 20 kwietnia 2017 r. Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania wnioskowi dalszego biegu ustalając, że wskazane w nim wzorce kontroli konstytucyjności nie dotyczą spraw objętych zakresem działania wnioskodawcy. Trybunał oparł swe rozstrzygnięcie na stanowisku, że wskazane w analizowanej sprawie wzorce kontroli dotyczą praw i wolności o charakterze powszechnym, a więc przynależnych bez względu na istnienie kryterium różnicującego, jakim może być między innymi profesja. Trybunał ustalił więc, że z uwagi na ogół-

nospołeczny charakter wskazanych wzorców kontroli, wnioskodawca nie był legitymowany do wystąpienia z przedmiotowym wnioskiem w analizowanej sprawie. Tym niemniej w zakwestionowanym postanowieniu Trybunał zastrzegł, że przeprowadzenie merytorycznej oceny konstytucyjności przepisów wskazanych w rozpatrywanym wniosku byłoby dopuszczalne, gdyby ich treść zestawiona została z innymi wzorcami.

Kwestionując powyższe rozstrzygnięcie, zażaleniem z 2 maja 2017 r. wnioskodawca zaskarżył je w całości i wniósł o skierowanie sprawy do rozpoznania na rozprawie. Wnioskodawca odniósł się w zażaleniu do motywów zakwestionowanego rozstrzygnięcia przedstawiając argumenty na poparcie tezy, że przedmiotowy wniosek spełnia wymagania określone w przepisach ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.; dalej: u.o.t.p. TK), wnioskodawcy przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania wnioskowi dalszego biegu. Trybunał rozpatruje zażalenie w składzie trzech sędziów, na posiedzeniu niejawnym. Przedmiotem analizy jest ustalenie, czy w kwestionowanym postanowieniu Trybunał prawidłowo zidentyfikował przesłanki odmowy nadania wnioskowi dalszego biegu.

2. W zażaleniu na postanowienie Trybunału wnioskodawca przedstawił argumenty, które w jego przekonaniu świadczą o trafności wzorców kontroli konstytucyjności wskazanych w analizowanej sprawie. Wnioskodawca stoi na stanowisku, że poszanowanie prywatności i godności pacjenta jest jednym z podstawowych obowiązków lekarskich, wynikających zarówno z prawa powszechnie obowiązującego, jak i z unormowań Kodeksu Etyki Lekarskiej. Twierdzi, że jego wniosek stanowi w tym zakresie realizację celu korporacyjnej działalności samorządu lekarskiego, polegającego na zapewnieniu lekarzom odpowiednich warunków wykonywania zawodu. Wnioskodawca zalicza do nich nie tylko umożliwienie lekarzom i lekarzom denty stom wywiązywanie się z obowiązku poszanowania prywatności i godności pacjentów, ale także umożliwienie wykonywania zawodu w sposób nie budzący wątpliwości w tych kwestiach po stronie pacjentów. Wskazuje instytucję tajemnicy lekarskiej, która w przekonaniu wnioskodawcy ustanowiona jest także w celu ochrony interesu ogółu społeczeństwa. Sprzeciwia się tym samym tezie wyrażonej w postanowieniu Trybunału, jakoby niedopuszczalne było kwestionowanie konstytucyjności przepisów w drodze wniosku z legitymacji szczególnej, opartego o wzorce kontroli służące ochronie interesu ogólnospołecznego. Zdaniem wnioskodawcy, do zapewnienia ochrony interesu ogólnospołecznego zaliczyć należy ochronę interesu nie tylko lekarzy, ale także pacjentów. Ponadto utrzymuje, że Konstytucja nie zawiera specyficznych uregulowań, które definiowałyby odrębnie prawa lub wolności lekarzy i lekarzy denty stom, ustanowione równoległe, lub w opozycji do praw lub wolności o charakterze powszechnym, i które mogłyby jednocześnie służyć za adekwatne wzorce kontroli konstytucyjności prawa.

3. W kwestionowanym postanowieniu, Trybunał wskazał, że zgodnie z ustaloną linią orzecniczą pojęcie „spraw objętych zakresem działania”, o którym mowa w art. 191 ust. 2 Konstytucji, winno być interpretowane w sposób ścisły. W tym zakresie ustalił zatem, że dla skuteczności wniosku nie wystarczy tylko to, że kwestionowany przepis odnosi się do działalności wnioskodawcy (zob. postanowienie z 22 sierpnia 2002 r., sygn. Tw 25/01, OTK ZU nr 1/B/2002, poz. 40 oraz z 16 grudnia 2002 r., sygn. Tw 56/02, OTK ZU nr 2/B/2003,

poz. 70). Przynależna podmiotom z art. 191 ust. 1 pkt 3-5 Konstytucji kompetencja inicjowania kontroli konstytucyjności prawa nie ma bowiem charakteru ogólnego, ale jest uprawnieniem szczególnym, związanym ściśle z działalnością wskazanych podmiotów. Jakkolwiek więc Trybunał wskazał, że interpretowanie rozszerzająco zakresu tego uprawnienia jest niedopuszczalne (zob. postanowienie pełnego składu TK z 28 stycznia 2004 r., sygn. Tw 74/02, OTK ZU nr 1/B/2004, poz. 2), to na gruncie badanej sprawy problemem samym w sobie staje się ocena dopuszczalności ochrony interesów o charakterze powszechnym poprzez uruchomienie środków służących ochronie interesów określonej korporacji zawodowej. Poddając zatem analizie zażalenie wnioskodawcy w tej kwestii, Trybunał ustalił, że odniesienie się do argumentów przedstawionych w reakcji na postanowienie Trybunału wykroczy poza zakres wstępnej kontroli wniosku.

W tych okolicznościach, zbadanie adekwatności wskazanych we wniosku wzorców kontroli pod kątem ochrony interesów korporacyjnych i zarazem powszechnych przybrałoby bowiem postać merytorycznej oceny wniosku w aspekcie przedmiotowym i podmiotowym.

4. Trybunał zwraca uwagę, że uprawnienie do inicjowania kontroli konstytucyjności prawa w ramach ochrony interesów korporacyjnych leży u podstaw udzielenia zrzeczeniom przedstawicieli grup zawodowych legitymacji szczególnej, tj. ograniczonej rzeczowo. Nie budzi także wątpliwości, że ochrona interesu ogólnospołecznego w drodze wniosku jest przewidziana w ramach uprawnień podmiotów legitymowanych ogólnie, tj. podmiotów z art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji.

W analizowanej sprawie Trybunał przyjął, zgodnie ze swą dotychczasową linią orzeczniczą, że podmiot o zdolności wnioskowej ograniczonej rzeczowo nie jest więc uprawniony do swobodnego wskazania wzorców kontroli w Konstytucji (postanowienie z 25 września 2014 r., sygn. Tw 3/14, OTK ZU nr 1/B/2015, poz. 1). Wnioskodawca zarzuca jednak Trybunałowi przeciwstawienie, w tym kontekście, interesów korporacyjnych interesom oraz prawom i wolnościom o charakterze powszechnym. Trybunał ustalił więc, że w badanej sprawie analizie podlegać powinna wskazana przez wnioskodawcę kwestia relacji, która może zachodzić między interesem ogólnospołecznym, a tym o charakterze korporacyjnym. Odniesienie się do tak postawionego zarzutu wymaga zajęcia stanowiska merytorycznego co do trafności tezy wnioskodawcy, że skuteczne zainicjowanie kontroli konstytucyjności prawa w drodze wniosku z legitymacji szczególnej nie może zależeć wyłącznie od wskazania w *petitum* takiej korelacji przedmiotu kontroli i wzorca, by ocena konstytucyjności opierała się na kwestii działalności wnioskodawcy ujętej wzorcowo wprost w Konstytucji. Na gruncie analizowanej sprawy kwestia ta dotyczyć mogłaby bowiem np. konstytucyjnych gwarancji z zakresu tworzenia samorządu zawodowego, co jak wynika z argumentacji wnioskodawcy, nie jest wystarczające dla zapewnienia ochrony interesu ogólnospołecznego wskazanego w badanym wniosku. W kontekście kontroli wstępnej wniosku w niniejszym postępowaniu, problemem wykraczającym poza jej zakres staje się zatem ocena zasadności odmowy nadania wnioskowi dalszego biegu z uwagi na brak legitymacji wnioskodawcy wywiedzionej z nieadekwatności wskazanego we wniosku wzorca. Sformułowanie rozstrzygnięcia w tym zakresie wymaga nadania wnioskowi dalszego biegu.

5. Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, Trybunał uwzględnił zażalenie wniesione na postanowienie o odmowie nadania wnioskowi dalszego biegu i postanowił jak w sentencji.